

**MALATYA İLİ DOĞANŞEHİR İLÇESİNE BAĞLI SÜRGÜ KASABASINDA ALEVİ
YURTTAŞLARA YÖNELİK SALDIRI İDDİALARINI ARAŞTIRMA-İNCELEME ÖN
RAPORU
31 TEMMUZ 2012**

HEYETİN OLUŞUMU:

Olayın duyulması ile birlikte Mazlumder GYK Üyesi Hüseyin SARIGÜL, Malatya Şube Başkanı Abdülkadir YILMAZ, Mazlumder Malatya yönetim kurulu üyeleri ve gönüllüleri Raşit ALACA, Sinan ORAL, Münir ALTUNKAYA ve İbrahim SARIGÜL'den oluşan heyetimiz olay yerinde incelemeler yapmak üzere 30 Temmuz 2012 tarihinde bölgeye hareket etmiştir.

OLAY YERİ:

Malatya İli Doğanşehir İlçesine Bağlı Sürgü Kasabasıdır. Kasaba Sünni yurttaşlarla Kürt/Alevi yurttaşların birlikte yaşadığı ve bu güne kadar etnik ve mezhebi çatışmaların/gerilimlerin görülmediği bir yerleşim bölgesidir. Nüfus dağılımına bakıldığında yaklaşık olarak nüfusun yüzde 85'inin Sünni, yüzde 15'inin ise Kürt/Alevi olduğu tahmin edilmektedir.

OLAYIN ÖZETİ:

Ramazan ayında vatandaşları sahura kaldırmak maksadıyla geleneksel olarak çalınan ramazan davulunun, Kürt ve Alevi olan bir aile tarafından rahatsız edici bulunması sonucu, aile ile davulcu arasında tartışma/münakaşa çıktığı, sözlü münakaşanın fiziki müdahaleye dönüştüğü, davulcunun dövüldüğü, münakaşa sırasında "sizin davulunuzu da ezanınızı da susturacağız, göreceksiniz" denildiği, davulcunun birkaç gün süren sözlü münakaşadan sonra söz konusu evin önünden geçerken davulu daha şiddetli vurduğu, davulcuyla aile arasında çıkan münakaşadan sonra ahalinin toplandığı, çoğunluğu gençlerden oluşan bir grubun evi taşıdığı, hakaret edildiği, evlerini terk ederek kasabadan gönderilmek istendiği, ikinci gün daha kalabalık bir gurubun evin önünde toplanarak istiklal marşı okuduğu ve tehditlerde bulunduğu, ailenin başvurusu üzerine ilk günden itibaren askeri birliklerin güvenlik önlemleri aldığı ve olayların büyümesini engellediği ifade edilmektedir.

Olayın duyulması üzerine 6 kişiden oluşan MAZLUMDER heyeti, Pazarı Pazartesiye bağlayan gece (29.07.12-30.07.12) saat 01:00'de bizzat olay mahaline giderek, taraflar ve tanıklarla yapılan görüşmeler sonrasında işbu raporu hazırlamıştır.

OLAYIN TARAFLARI:

A- Davulcu: Mustafa EKŞİ

B- Aile bireyleri (Olayda isimleri geçen)

- 1- Hasan EVLİ (Baba)
- 2- Hasan Evli (Oğlu)
- 3- Servet EVLİ (Oğlu)
- 4- Şeyho EVLİ (Oğlu)
- 5- Evin kızı (İsmi tespit edilemedi)

6- Evin kadını/anne (İsmi tespit edilemedi)

GÖRÜŞLERİNE BAŞVURULAN ŞAHISLAR:

- 1- Aileden Hasan EVLİ (oğul), Servet EVLİ ve Şeyho EVLİ
- 2- Davulcu, Mustafa EKŞİ
- 3- Belediye Başkanı Faruk Taşdemir
- 4- Bağlarbaşı Mahallesi Muhtarı (Muhtar Ergül) ve diğer tanıklar

GÖRÜŞMELER

A- EVLİ AİLESİ

İlk görüşme Evli ailesiyle yapıldı. Görüşme esnasında her ne kadar aile bireylerinden Hasan Evli konuştuysa da diğer bireyler de konuşulanları onaylıyorlardı. Gerektiğinde dinleyici konumundaki bireyler de söz alıp konuşuyor veya konuşulanlara tashih maksadıyla müdahale ediyorlardı. Heyetimiz, soru sormanın ötesinde müdahaleci olmamıştır.

Olayın nasıl geliştiğini sorduğumuzda, aileden Hasan EVLİ (oğul), söz alarak şunları söyledi:

“Ramazanın ilk günlerinde galiba küçük davul (def) çalmıyor olmalı ki biz sestem fazla rahatsız olmuyorduk. Ancak son dört-beş gündür davulun sesinden fazla rahatsız olmaya başladık. Davulcu özellikle kapımızın önünde davulu fazla çalmaya başladı. Biz de üç-dört gün peş peşe kendisini uyardık. Kapımızın önünde davulu çalma veya çalılıyorsa da bir iki tokmak vurup hızla geç, biz zaten oruç tutmuyoruz, sahura da uyanmamız gerekmiyor, sabahları kaysıya çalışmaya gidiyoruz uykusuz kalıyoruz, dedik. Bu uyarılarımıza rağmen davulcu her seferinde bizim kapının önüne geldiğinde davulu daha fazla çalmaya başladı. Biz de kendisine tepki gösterince, bize hakaret etti, davul çalmanın görevi olduğunu, varsa bir derdimiz bunu gidip ilgililere şikâyet etmemizi söyledi. Derken biraz tartıştık. Tartışma üzerine komşular ve sağdan soldan gelip olaya müdahil olanlar oldu. Kapımızın önünde artan kalabalığın bize yönelik tepkisi giderek artınca, biz de durumu telefonla karakola bildirdik. Askerler geldi, kalabalığı dağıttı, güvenliğimizi sağladılar. Olay o akşam yatıştı. Ertesi gün, bu sefer çok daha fazla kişinin evimize baskına geleceği duyumunu aldık. Gerçekten de öyle oldu, yüzlerce kişi kapımızın önünde toplanıp istiklal marşı okudular, bize hakaret edip evimizi taşladılar. Bir ara kalabalığın arasından ateş edildi. Zaten asker evimizi korumaya bir önceki günden devam ediyordu. Hatta asker sayısı da artırılmıştı. Bunun üzerine asker de havaya ateş ederek grubu dağıtmaya çalıştı ancak grubu dağıtmakta zorlanıyordu. Bizler evlerimizden dışarı çıkamıyorduk. Ailece büyük korku ve panik içindeydik. Askerler, evlerimizi buradan gönderecekleri sözünü gruba vererek ancak kalabalığı dağıtabildiler.”

Aile olarak davulcuyu darp edip etmedikleri yönündeki sorumuza; “Asla öyle bir şey olmadı, yalnızca sözlü sataşmalar oldu” dedi.

Güvenlik güçleri zamanında ve yeterince olaya müdahale ettiler mi, sorumuza ise; “Evet, aradığımızda hemen geldiler, güvenliğimizi onlar sağladılar” dedi.

Sizin, kavga esnasında bağırarak, “davulunuzu da, ezanınızı da susturacağız, göreceksiniz” dediğiniz doğru mu, yönündeki sorumuza, aile bireyleri, “kesinlikle böyle bir şey olmamıştır, yeminle ifade ederiz ki bu tamamen uydurma bir sözdür”, şeklinde yanıtladılar.

B- DAVULCU MUSTAFA EKŞİ

Davulcu Mustafa EKŞİ'nin olayların gelişimi hakkındaki ifadesi şöyledir:

“Ben aslında davulcu değilim ama maddi durumumuz zayıf olduğundan ilgililer davul çalma görevini bu mahallede bu sene bana verdiler, ben de kabul ettim. Ramazanın 5. Gününe kadar bir sorun yoktu ancak beşinci gününden sonra o bölgede bu aile davul çalmamı sorun etmeye başladı. Hâlbuki orada 20 civarı hane bulunmasına rağmen alevi olan ev sayısı 5 tane olduğu için diğer 15 aile davul çalmamı istiyordu. 5 tane Alevi aileden de davul çalmamı istemeyen yalnızca bu aileydi. Nitekim son günlerde o ailenin hizasına gelip davul çaldığımda, aile bunu sorun ediyordu. Ben de bunun üzerine o hizaya geldiğimde davulu az çalıyordum ama dedim ya, sonuçta orada başkaları da oturuyor, onlar da çalmamı istiyorlardı. Zaten evlerin duvarları çok ince, biraz çalınca içeri çok ses gitmiş de olabilir. Bu tartışmalar birkaç gün sürdü. Nitekim olay günü bu evin hizasına geldiğimde, aile fertlerinden bir bayan önüme çıkararak sözlü müdahalede bulundu. Bu esnada evin diğer bireylerinden Hasan Evli, evin penceresinden bana sözlü müdahale ederek burada davul çalamayacağımı söyledi. Ben yarın kaysıya çalışmaya gideceğim, uykusuz kalıyorum, sana burada davul çalmayacaksın demedik mi, dedi. Bu esnada evin diğer bireylerinden Hasan Evli (baba), pencereyi açıp bana ağza alınmayacak küfürlerde bulundu. Ben de bu işi ekmek param için yaptığımı, varsa bir dertleri yetkililerle görüşmeleri gerektiğini anlatmaya çalıştıysam da o aileden beş altı kişi bana saldırarak, boynuma ve göğsüme taşla, bileğime ise kayışla vurdular. Bu sırada hane halkından, Servet Evli, “yakında sizin davulunuzu da, ezanınızı da susturacağız, bunu herkes görecek” diye bağıryordu. İşte bu kavga ve bağırışma esnasında sesimizi işiten komşular oraya toplanmaya başladı. Derken, bizi gören ve işiten geldi. Orada belli bir kalabalık toplandı. Kalabalığın toplanmasında benim hiçbir katkım ve rolüm olmadı, tamamen benim dışımda gelişti. Sonra askerler geldi, kalabalığı dağıttılar. Ertesi gün ben çarşıya giderek vücuduma aldığım darptan dolayı rapor aldım. Servet Evli'nin “yakında sizin davulunuzu da, ezanınızı da susturacağız, bunu da herkes görecek” sözü, kasabada kulaktan kulağa yayıldığı için çarşı merkezinde 20 kadar gencin toplanıp o eve baskına gitmekte olduğunu gördüm. Onlara, sakın bunu yapmayın, olayı büyütmeyin filan dedimse de beni dinlemeyip gittiler. Hatta beni itip yere devirdiler, o esnada sandalyeye takılan pantolonum da yırtıldı. O gece onların evlerinin önünde çok sayıda kişi toplanmış, slogan falan atılmış, o olaylar olmuş... O esnada ben başka bölgede davul çalıyordum. Olayları işittiğimde o bölgeye daha gitmedim.”

Bu kalabalığın kendiliğinden nasıl toplandığını, kendisinin bunda bir rolünün olup olmadığını sorduğumuzda; Toplanan kalabalıktan kendisinin hiçbir haberi ve dahlinin olmadığını, daha önce de belirttiği gibi, Servet Evli'nin münakaşaları esnasında söylemiş olduğu, “sizin davulunuzu da, ezanınızı da susturacağız, bunu da herkes görecek” sözünün kasabada kulaktan kulağa dolaşmak suretiyle bu etkiyi yapmış olabileceğini belirtti.

Mustafa Ekşi, kendisine yönelttiğimiz, “Sen niye eylem yerinde değildin?” sorumuza ise, “Ben o kadar cahil değilim, oraya gittiğimde başıma gelecekleri az çok biliyorum” şeklinde cevapladı.

C- YÖRE HALKI, BELEDİYE BAŞKANI VE MUHTAR

Yöre halkından görüştüğümüz kişilerin değerlendirmeleri, özetle: “böyle bir şeyin kendilerine yakışmadığı, olanlardan rahatsızlık duydukları, buralarda bir Kürt-Türk veya Alevi-Sünni meselesinin hiç olmadığı, bunun ev sahibi ile davulcu arasındaki kişisel bir kavga olduğu, olayın sonradan büyütülüp başka taraflara çekildiği, kasabanın gençlerinin olaya karışmalarının yanlış olduğu, şeklindeydi.

Belediye başkanı ve mahalle muhtarının görüşleri de benzer yöndeydi. Belediye Başkanı Faruk Taşdemir, “Ben olay günü kasabada değildim. Döndüğümde bu olay olmuştu. Her iki tarafı da çok iyi tanımaktayım. Çok iyi ilişkilerimiz var. Hatta ben bu Evli ailesi de dahil burada yaşayan diğer Alevilerin de oylarıyla burada Belediye Başkanlığını kazanmış biriyim.” (Bu esnada Başkanın, “öyle değil mi?” diye etrafındakilere de sorup onayını aldığı görüldü). Belediye Başkanı devamla, “Bu olaylardan şüphesiz hepimiz üzüntü duymaktayız, basit nedenlerden dolayı iki aile arasında olan bir kavga. Kavganın büyütülüp kasabaya mal edilmesi, olaya diğer gençlerin katılması üzücü olmuştur” dedi. Aynı kanaatleri mahalle muhtarı (Ergül) ve diğer mahalle sakinlerinin paylaştığı da görüldü.

GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME

- 1- Olay yerine vardığımızda, evin bulunduğu sokağın giriş çıkışlarının (bir bölük kadar) asker tarafından kontrol altına alındığını, askeri taşıtların ve 4-5 tane zırhlı aracın bulunduğu, güvenlik konusunda bir eksikliğin görülmediği,
- 2- Heyetimizden hemen önce önce olay yerine CHP’den 4, Ak Partiden 2 Milletvekilinin geldiği, Belediye Başkanı, Mahalle Muhtarı, bir kısım yerli ahali ve basın mensuplarının olay yerinde olduğu
- 3- Evin pencere camlarının kırılmış olduğu, ev prefabrike olduğu için duvarlarında bir kaç tane taş izi görüldüğü, evin bahçesinde bulunan ve yaş tütünü kurutmakta kullanılan ağaç iskelenin yıkıldığı, bundan başka bir hasar görünmediği,
- 4- Evli ailesi ile davulcu Mustafa Ekşi arasında bir münakaşanın olduğu ancak bunun şiddete (darp) dönüşüp dönüşmediği hususunda karşılıklı iddialar bulunmakla birlikte, şiddet kullanmaya dönüşmüşse bile bunun ileri düzeyde olmadığı, davulcu Mustafa Ekşi’nin bileğindeki hafif bir sıyrık dışında gözle görülür herhangi bir darp izine rastlanmadığı, ancak buna rağmen Mustafa Ekşi’nin doktora gidip rapor aldığını söylediği,
- 5- Sayıları konusunda farklı görüşler de olsa, evin etrafının sarıldığı, slogan atıp evin taşlandığı; ancak bu kalabalığın toplanma yönteminin kendiliğinden mi, yoksa herhangi özel bir yöntem ve organizasyonla toplanıp toplanmadığının bilinemediği, bununla birlikte toplanma biçiminin kendiliğinden olduğuna ilişkin olay yerinde genel bir kanaat oluştuğu,
- 6- Eylemcilere yönelik herhangi bir gözaltı olayının yaşanmadığı,
- 7- Evli ailesinin, olaylar yatıştırılana kadar bölgeden taşınmasının, güvenlik amirlerince ve Belediye Başkanınca önerildiği, ancak ailenin bu teklifi kabul etmemesi üzerine ısrarcı olunmadığı,
- 8- Gece saat 03 civarında, heyetimizin çalışmaları sırasında motosikletli birkaç kişinin olay mahallinin uzağından geçerek, “Apo’nun piçleri buradan gidecek” diye bağırdıkları,
- 9- Kasabada, Alevi-Sünni kavramlarından ziyade, Kürt-Türk kavramlarının kullanıldığı, bunun nedeninin ise, gerek Sürgü kasabasında gerekse kasabanın bağlı olduğu Doğanşehir ilçesinde, Alevi vatandaşların aynı zamanda Kürt oldukları, bölgede Kürt tanımının aynı zamanda Alevi anlamında kullanıldığı,
- 10- Münakaşanın bu boyuta ulaşmasında, söylendiği iddia edilen “davulunuzu ve ezanınızı susturacağız” sözünün ahali üzerinde etkili olduğu
- 11- Evcil ailesinin “Sizin davulunuzu da, ezanınızı da susturacağız” sözünü söyledikleri yönündeki iddiayı, kesin bir dille reddettiği,
- 12- Binin üzerinde hane olduğu söylenen Sürgüde, yüzün üzerinde alevi ailenin olduğu,
- 13- Başta kişi ve konut dokunulmazlığı olmak üzere, bu olayda aynı anda birden çok hak ihlalinin yaşandığı,

Gözlemlenmiştir.

SONUÇ:

Ramazan Davulunun çalınması normal karşılanabileceği gibi, Ramazan Davulundan rahatsız olmakta olağan davranışlardır. Hatta ramazan davulu nedeniyle münakaşanın yaşanması da olağan bir durumdur. Ancak başka zamanlarda, başka yerlerde olağan karşılanan bu tartışmaların etnik ve mezhebi nedenlerle birden toplumsal müdahalelere ve çatışmalara sebebiyet vermesi üzerinde durulması ve değerlendirilmesi gereken bir husustur. Bu tür durumlarda karşılıklı hoşgörü ile birlikte yaşamının formülleri tesis edilebilecekken sıradan bir adli vakanın bir anda bir ötekileştirme nesnesine dönüşmesi toplumsal dinamiklerin, önyargıların ve bilinçaltı nefret söyleminin karşılıklı olarak değerlendirilmesi gerektirmektedir. Sıradan bir adli vakadan sonra bir evin taşlanması, ailenin güvenlik nedeniyle dahi olsa konut dokunulmazlığına müdahale edilmesi kabul edilemez bir durumdur.

Diğer yandan Sürgü kasabasında gelişen olaylarla ilgili özellikle sosyal medyada paylaşılan haberlerde aileye ait ahır'ın yakıldığı şeklindeki bilgilendirmeler gerçeği yansıtmamaktadır. Yaptığımız görüşmelerde aile fertlerinin yakılma ile ilgili beyanları olmamış, heyetimizce de yakılmış herhangi bir mahal gözlemlenmemiştir. İster etnik, ister mezhepsel nedenlerle olsun herhangi bir saldırı nasıl kabul edilemezse, bu saldırıdan yola çıkarak internet sorumsuzluğunda başkaca bir nefret dili üretmek de kabul edilemez.

MAZLUMDER